

Hans H. Kampen (nedre)

Nedskriverens navn	Hans H. Kampen
Adresse	Fåvang
Fødselsår	3.12.1895
Fødested	Kampen øvre

Er det egne opplevelser som skildres? Ja

Foreldrene mine var Husmannsfolk. Far var født i Johannesstuen i Fåvang 28/9 –1865, og døde 15/12 1949. Mor var født i Toftstuen i Fåvang 8/8 1862, døde 16/4 1953. Min farfar var Skogsarbeider og farmor var ”væverske”, hun vov hjemme for andre.

Min morfar var skomaker og sunnmann det var ikke bro over lågen ved Fåvang da, så han rodde både folk og fe og varer over Lagen på Ytre sia der Brua nå står.

Far begynte som husmann i 1884 han var da 19 år. I mitt barndomshjem var vi 10 søsken, 4 gutter og 6 jenter som alle lever nå. Jeg som skriver dette, kjøpte Kampen (nedre) av T.K.Årnes for 5500,00 i 1932, som til da var Husmannsbruk. Jeg og min bror Jonas Kjøpte Kampen (øvre) i 1948 av O.M. Nordrum for 10000,00 som altså er vårt barndomshjem, mine brødre Jonas og Olaf bor der nå. Husmannsplassen hette altså Nordrumskampen og var en plass til Nordrum gård i Fåvang. Det var dyrket 3 mål der da far kom dit, men det var inngjerdet Ca 45 mål med skog og utslåtter i alt.

Det hadde vært 2 husmannsbruk, dette engang i tiden, den andre hette Rolvsbakken, der murene ennå står igjen. Far fødte ei ku og en kalv di fyrste åra men han slog gras i utslåtter og hugg lauv atåt. Far arbeidet litt over 17 mål av jorda og da han slutta med bruket fødte han 5 kuer, 1 hest, og nogle geiter og 3 – 4 sauer. Men da brukte han en del mose atåt altså reinsmose. Far avlet litt Bygg og poteter og en del Harve, resten Høi. Om sommeren lå vi på setra med dyrene der det er fellesbeite. Beiterett hadde vi også i Bondens skog nede i bygda, og vedrett hadde vi også. Husa på plassen eides av Bonden. Bonden skulle holle husa i stand, men far stelte på en del sjølv. Fjøset var mura av gråstein imot jordbakken, men i 1921 bygde Bonden nytt fjøs. Ja vi var da med og jorde mye av arbeidet. Av andre Hus var de ett lite stabbur. Plassen er altså nu selveierbruk. Vi kjøpte bruket i 1948, og fikk da med en liten løkke som ligger like ved, så nu er bruket på 26 mål dyrket og litt på sætra. Den gamle stua og stabburet står enda og brukes. Stua hadde 2 rom Kjøkken og ”Kove” til å ha mat og klær i. Av innbo var det 4 stoler og 2 senger, så vi lå på gulvet på flatseng som det hette. Av Kokekar hadde vi gryter, så det var ikke så rare greiene. Av mat var det mye graut og poteter og sild og flatbrød, melk hadde vi nokk ikke hver dag, men da ”laget” vi melk av primost og vann, men vi levde da av det. Far hadde kosten på gården når han arbeidet der. Det blev nokk brukt mye bedre kost på garden.

Vi kjøpte ingenting hoss bonden og aldrig fikk vi noen støtte utenfra, så det var smått mang en gang, men om sommeren hadde vi det bedre for mor brendte einebærolje atåt krøterstellet, så da hadde vi litt å kjøpe for. Hun brendte olje i 27 – 28 somre og da var vi med å bære eine og ved. Veden fikk vi ruske i sameieskogen, det var kvist og stubber. Jeg husker mor bar en Huggorm en gang i en råttten stubbe, da hun satte bora ifra seg kom ormen ut av stubben, men blev dræpt av min bror med en spade. De klærne vi brukte var lappet og delvis hullet, for vi fikk ikke nye hvert år. Helgeklær hadde vi nokk ikke. Ytterklærne for oss gutter var en bokse og busserull, så vi frøs mangel gang når vi gikk på skolen som lå 4 kilometer borte. Av bonden fikk vi ikke noen klær, men da vi blev såpass store at vi kunde være borte fikk vi klær og sko som betaling. Da jeg var 11 – 12 år var almindelig lønn for sommeren 25 kr og sko for

voksne gutter og jenter Jeg var borte hele sommeren da jeg var 11 år. Da hadde jeg 20 kr og heimjorde sko.

Avgiften for plassen var pliktarbeide. Far skulle arbeide 3 dager i uken Hele året den samme kontrakt hadde nabohusmannen også. Hvis far arbeidet mere enn 3 dager i uken skulle han ha 25 øre dagen vinteren og 40 øre om sommeren. Arbeidstia var fra kl 6. om morgenen til kl 8 om kvelden. Far utførte allslags arbeide, for det meste kjøring. Det var mye fjellkjøring den tida, av mose lauv og ris. Når det var mørkt om vinteren satt karene inne og gjorde limer og "spenninger" og reparerte sleder, og kvinnfolka karda ull og spann garn og satt med bunding til kl. 8.

Om våren og sommeren var det onnarbeide. Dem slog alt med ljaen og raka med håndrive, men senere blev det slåmaskin og Hestrive. Og så skar dem all åkeren med sjyru, både kare og kvinnfolk. Far skulle ha våronnshest til bruket, men veden dro vi på skikjelke, og mat vi skulle ha på sætra bar vi på ryggen. Det var tungt mang en gang, men vi var fornøyd med det for vi viste ikke om noe annet. XXXFar arbeidet både seint og tidlig med jordarbeide på plassen, grov åkre om sommeren og drog og kjørte stein om vinteren. Vi var med å "Skuve på" når far drog stein på en liten slede. Han hadde sjelden noe arbeide utenom Husmannsarbeide, ja han hugg lit tømmer iblant. Da vi blev såpas at vi kunne bruke lja og rive og sjuru, så var det vi gutter som høstet plassen. Det var ikke bestemt noen fritid for folk da. Mor hadde nok at gjøre hjemme, men jeg husker hun klippte sauene for bonden men hun pliktet ikke noe. Det var da 10 øre sauene for klipping. Dette var omkring 1900 tallet. Far hadde skreven kontrakt, men ikke tinglyst. Han skulle ha plassen på livstid. Kontrakten inneholdt ikke noen bestemmelse om erstatning for forbedring på plassen men hvis han eller hans barn kjøpte plassen skulle erstatning for forbedring trekkes fra. Men dette blev ikke så nøye praktisert, som det viser seg på prisen av plassen da vi kjøpte. Mine foreldre blev nokk bedt til bonden enkelte ganger og bonden var hos oss også, Det var almindelig med slåttegraut for alle som var med i slåtten, og husmandskonene skulle også være med, men ikke barna. Også var dem budne på "kål" enkelte ganger. Det er kjøtt og flesk og poteter og erter og gryn. Det var rene helgedagskosten det og godt var det. Det var som en kløft mellom Husmann og Bonde. En husmann ble aldri valgt til noe, for han var "bare" en husmann og hadde ikke greie på noe. Vi barna fikk nokk høre det somme tider at vi var "husmannsbarn". Bonden holdt gravøl etter far 1949 men ikke etter mor. Enkene fikk sitte på plassen så lenge hun eller barna kunde arbeide for bonden. Vi gikk på almindelig folkeskole men ikke noe mere. Det almindelige arbeide vi utførte hjemme var at bære ved og vann, hugge ved og dra hjem ved fra skogen, og om sommeren bar vi einer og ved til oljebrenningen og så leika vi sisten slogball og "nippe" og kasta på Kvasten med Knapper, og Kasta munk eller "Kjil" som det også kalles. Mitt første arbeide utenom hjemmet var og plukke småstein på åkrene og jete jeitene og passe kua om høsten så den ikke "lå borte" altså så den kom hjem om Kvelden. Det var både hos bonden og andre steder. I førstningen hadde jeg 25 øre dagen, og da var det og spare til sko lue eller andre klær, og så hadde vi kosten. I førstningen etter jeg var konfirmert arbeidet jeg hos bonden for 75 øre dagen om vinteren, men om våren fikk jeg pålegg til 1 krone. "Du har arbeidet som en voksen kar, og da skal du ha betaling som en voksen" sa han. Da arbeidet jeg for dagpenger. Da jeg var 17 år begynte jeg som sveiser, jeg stelte 28 naut, 18 gjeiter og 12 sauer og så var det med en jente og melket morgen og kvell ellers var jeg alene jeg bar inn alt høiet og halmen, for det var ikke trev på fjøset og så pumpet jeg inn vannet og bruke bøtter for det var ikke krybbe. Jeg gjorde det på den måten at jeg hadde en jillklokke som jeg så på når jeg begynte at pumpe og da, skulle jeg pumpe så og så mange minutter før Kaarret var fuldt. Vannet randt da i åpne renner ined gi gjennom fjøsveggen og ned i karret. Disse renner måtte jeg holde rene for sne. Betalingen var da 1,65 kr dagen som

var regnet for stor betaling fra kl 5 om morgenen til jeg var ferdig om kvellen, med en fritid på ca 2 timer midt på dagen så jeg fikk hvile litt. Siden drev jeg som kjørekar, da måtte vi begynne at fore hestene kl. 4.30 for vi skulle ut da kl ar 6. Så arbeidet vi 4 timer til kl- 10, så fikk vi mat, og foret Hestene til Kl 12, da skulle vi ut igjen til kl 3. Så fikk vi middag og foret hestene til 4.30 og så ut igjen til kl 8. Så fikk vi kvellsmat og siden foret vi hestene til natten. Lønningen var da 150 øre om dagen. Fritid var det ikke tale om. Kosten var smør og flatbrød om morgenen. Graut eller "søll" til dugurd og suppe mat av kjøtt eller flesk til middag, og poteter og sild eller graut til kvelds. Det var brukt mye poteter. Ja alt dette var regnet for bra kost. Vi guttene bodde på 1 rom i 2den etage men jeg husker 2 jenter lå i fjøset. Vi spiste ved samme bord alle sammen, og samme mat. Bonden sjøl var sjelden med i arbeidet. Der var jeg i 6 år. Siden flyttet jeg til Rønvik i Fåvang. Der var det kortere arbeidstid og Nonden var med en del i arbeidet, men da jeg hadde vært der en tid blev jeg arbeidsleder. Det var jeg i 16 år. Jeg har ikke selv vært Husmann men jeg har vært isammen med mange Husmenn. Min hustru arbeidet som stuepike og åndesbudeie. Hendes foreldre var småbrukere og bodde først op Tronsmedmoen i Fåvang men siden Kjøpte de et lite bruk i Vekkum i Ringebu, men en må igjen kommet til Tronsmedmoen som Kårfolk. Jeg har aldrig vært arbeidsløs. Det har vært nok at gjøre bestandig. Da jeg var ung likte jeg godt en jakttur, men det blev så liten tid til det. Jegvet om en gang Far og en anden Husmand som hette Martinus Kristianstuen var etter høi. Da de var kommet dit de skulle lesse på høiet kom Fat til at se på Martinus. "Du har frøist de nå gutt" sa far. "Ha e dæ" sa Martunus, og så tok han fatt i sitt ene øre, og da brast ett stykke av ørebruskene så han gikk merket all sin dag. Men det var en hardhaus, Han blev 93 år og døde på Ringebu Gamlehjem. Han var gift med søster til Far. En anden gar de var etter Høi hadde han Martinus bare en tøifille på ene foten, for det hadde gått hull på foten av Hosa så han fikk ikke på seg strømper. Og det var over 3 mil at kjøre i vinterskulden, det var sæterhøi på Årnes sæter de Kjørte. Dette var omkring 1890.

Ja han Torger som jeg var hoss på Rørvik fortalte mye om Huldra på Åsnessætra. Da han var 13 år var med søstra si på sætra om sommeren, for han var sjuk og skulle ha fjelluft. Budeia hette Mari og så var det med en gutt som hette Ola. Han lå i fjøset for han hadde bylder på Kroppen men hver morgen var det stengt for han så han ikke fikk opp døra for budeia kom og hjalp ham ut. Når de melket kua hørte de huldra melket. De så også en skikkelse gikk over gulvet natten og bort til senga der budeia lå. "Da lå jeg hos min søster og klemte mig inn til henne, så redd var jeg! Sa Torger. Huldra ropte Mari om natten" Å e olæ nå da" sa ho Mari. "Og engang jeg og min søster satt ved peisen om kvelden blev døra slengt opp på vidt gap så oske og varme sprutet, og vi ropte på ho mari, men ho va innestengt i bua og døra var låst" sa Torger, "Men om høsten da vi flyttet ned ned fra sætra blev ho Mari budeie sjuk på veien og måtte kjøres på en slede ned til bygda og der døde hun og siden har vi ikke hørt eller sett noe mystisk på sætra vår" sa Torger. "Er det sant detta da" sa eg ved ho Oline. "Ja aldeles sant" sa ho Oline. "Har du hørt eller sett noe da spurte jeg ho Oline. Ja jeg har nå sett nissene da væt du. Jeg kom fra fjøset og skulle gå inn og eta og da ko en liten gråkledd kar med rauluve på huggu ut på dørhella, han hoppet ned på marka og sprang borover vassvegen vår og bort til bekken. Der var en stor dam i bakken og der stupte nissen seg på huggu uti så vassspruten stod og blei borte . Eg stod og såg på heile tia så det er aldeles sant" sa ho Oline.

Dette var på gården Årnes i Fåvang. Han Torger og ho Oline var Barnefødd på Årnes men kom senere til Rønsvik. Fåvang, hvor jeg var hoss dem. Dette er i Korthet hvad jeg har at berette.

Det som jeg ikke selv husker har far fortalt meg.